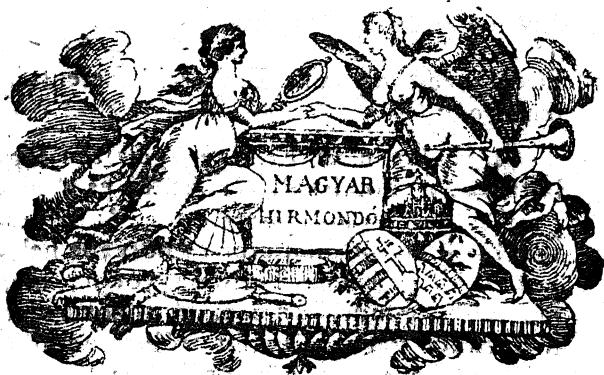

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
ENGEDLMÉVEL.

O O O O O O O O O

Nro 28.

Költ Bétsben, Sz. György Havának (Áprilisnak)
7-dik napján 1797-dik Elfutendőben.

Hadi Környülállások.

Béts Városa' Lakosaihoz, következendő értelmű Hirdetményt intéztetett Ő Felsége az Alsó-Ausztriai Gubernátor által:
„Nagy szomorúságára vólt Ő Felségének mindjárt országlassa' kezdetekor az, hogy el vala már akkor kezdődve ez a' mostani had, melyből el kerülhetetlenül

E e

következett oly sok Emberek' szerentsétlensége."

„El lévén Ő Felsége egészfzen foglaltatva, a' kötelesség-érzéstől, és a' maga Népehez vonzó szeretettől, 's szívesen kívánván jó állapotba és bőségbe helyeztetni az örökös Tartományokat, még nem szünt gondoskodni az eszközök eránt, melyekkel véget lehetett volna vetni a' had' veszedelmes következéseinek. De fájdalommal tapasztalta, hogy minden próbatételei sikertelenek voltak, minekokáért kötelesnek tartotta magát mind úntalan újj erőt venni elől, hogy Tartománnyait, 's hív Alattvalóit, védelmezze az ellenséges meg-támadások ellen."

„Gondja volt a' Tsászárnak minden szempillantásbann a' maga Népei' javára, 's szorongatta szívét, az előtte betses Alattvalói közzül tsak egyetlen egy vérének is ki-omlása: ugyan azért, még akkor se' szünt vála meg kívánni a' Békességet, midönn a' Ts. K. fegyverek leg-ditsőbb módon győzedelmeskedtek; és most megparántsolta, az Alsó-Ausztriai Gubernátor-nak, kinek a' neve, alája vágyon írva ezen közönséges Jelentésnek, hogy tenné ebben bizonyossá a' Publikumot az eránt, hogy Ő Felsége, egészfz buzgósággal foglalatoskodik újjolag, a' Békességnek siettetésébenn."

„ De minthogy a' F. Tsászárs semmit
 el nem múlathat; a' mi szorossann egybe
 vagyon köttetve a' Közjóval, 's mentől
 előbb meg-szerezheti a' Békességet álta-
 lán fogva az örökös Tartományoknak:
 ehhezképest méltánn meg is várhatja, hogy
 arra az esetre, ha talán az ellenség meg-
 szédítettvénn a' változó hadi szerentse ál-
 tal, a' Békéllés eránt neki teendő min-
 den ajánlásokat, reménység ellen, kevélyül
 meg-vetne; vagy, a' mód nélkülvaló 's
 az Ausztriai Nemzetet terhelő kívánságok-
 tól el nem állana: minden hív Alattvaló,
 meg emlékeztvénn a' maga esküvéssel fo-
 gadott kötelességéről; egészsz erejét reá
 fordítja a' Békességnek bátor szívvel való
 meg-nyerésére; hogy kiki, buzgóan elő
 fogja segíteni azon intézeteket, melyeket,
 az utolsó esetre való előre-gondolás, még a'
 Ts. ri Lakó-Városra magára nézve is szük-
 ségesekké teszen; és hogy Bétsnek em-
 berséges Lakosaira, nem kevesebb bátor-
 ságot 's hívséget fognak mutatni, mint mu-
 tattak az ő ditső Eleik, kik, 1-ső *Ferdi-
 nánd* és *Leopold* alatt, a' Bétsi sántzokon
 diadalmassan harczoltak, a' Religióért, Fe-
 jedelemért, Hazáért, és betsületért.

Bétsben Ápr. 4-dikénn 1797.
 Gróf Saurau Ferentz
 Kormányfész' Elölülője Alsó-Ausztriában.

Grétzből Apr. 4^{edikén}: — „Seregünk, a' *Cil eyi* és *Marburgi* Kerületben vagyon. Az innét Magyar-Ország felé szolgáló Ország-útja rakva van Utazókkal.”

A' múltt postán jelentett tsata, mely szebb történt *Márburgnál*. Mindazáltal nagyok Bétsbenn is a' hadi készüllettételek. Az útszákon muzsika szóval verbuál a' Szabad-Sereg. — Tegnap délutánni 8 órára öfzfze vólt híva a' Bétsi Polgárság a' Tanáts házhoz, a' hol meg-jelent az Alsó-Ausztriai Gubernátor Gr. *Saurau* is egy bé-petsételt Levéllel, melyet fel-bontván a' Polgárság előtt el olvasott. Jelentette ezenn Levélbenn a' Felség, hogy egész igyekezettel rajta vagyon ugyan a' Békességekötésen: de ha az ellenség annyira el bírta vólna magát, hogy a' feltételekre nem állana: buzdítja a' Polgarokat, hogy mutassák készségjeket Béts Városának védelmezésébenn, melyet minthogy igen nagy károk nélkül nem lehetne helyben óltalmazni: mennyenek, Gróf *Saurau* vezérlece alatt, *Neustadthoz* (Német-Ujvárhoz, mely 4 mértföldnyire esik Béts-től Stájer-Ország felé) 's ott fegyverben gyakorolván magokat, onnét az Armádiához. A' Polgárság Vivátot kiáltott, 's készíti magát a' Frantziákkal való szembe állásra,

Károly Fő-Hertzegnek 3 rendbéli Tudósításait közlőtte a' *Bétsi Udvari Újságnak* 5-dik Áprilisi Darabja, mely Tudósítások, részszerént *Klāgenfurtból*, részszerént *St. Veit (Sanctus Vicus) Városából*, és *Michelsdorf-ból* költek, 1-ső Áprilisig terjednek, 's ezeket foglalják magokban:

„A' nagyon ki-fzáradit *Isonzó* vizénél nem tarthatván magát *Seregünk*: nyomba jöttek utánna a' vizenn által, *Bernardotte* és *Guieux* Frantzia Osztály-Generálisok, 's mivel nagyobb erővel vóltak, el szorították azt *Gradiskától*, melynek őrizete, csupán 4 kis Batalionokból állott. Hogy a' *Wippachi* úton meg ne előzhesse Népünket az ellenség: *Károly Fő-Hertzeg* két Tsapatokra osztotta a' Sereget, 's oly parantsolattal indította *Prewald* felé, hogy oda mind ketten öszve-érkezzenek, a' mint-hogy öszve is érkeztek Mártz. 21-dikénn. *Hohenzollern* Generális, a' Seregnek háttúljáró részét *Wippachon* által, az ó úton, *Laybach* felé vezette.“

„Ő Kir. Fő Hertzege azonközben *Laybachon* által, *Tarvis* és *Villach* felé sietett, hogy ott, *Gontroeul* Generális Brigadáját, F. M. L. *Bajalich* Osztályját, és a' Rajnától *Villach*hoz érkezelt négy Gránátéros Batalionokat öszve-vévén, vélek *Pantafelenn* által *Udine* és *Pálma* felé men-

jen, 's meg-támadja a' tájon az ellenséget, melynek e' fzerént nem lett volna módja több népet szállítgatni Görzenn által.

Ezenn előre-nyomulás közben, *Köb-
lös* Generális, tartozott volna 4 Határörző
Bat, okkal a' *Flitschi* szoross-járásokat öl-
talmazni. F. M. L. *Reusz* Hertzegnek
parantsolatja vólt, hogy sebes marssal,
Laybachonn, és *Krainburgonn* által, *Tar-
vis* felé menjen, 's egyesítse magát az ott
lévő Katonasággal.

„De midőn *Károly* Fő-Hertzeg *Krain-
burgba* érkezett: oly Tudósítást vett, hogy
Ocskay Generális el hagyta azt az igen
derék *Pantafeli* szoross-jarást, melyre, a'
természeti erősségéhez képest, egész kato-
nai bizodalommal számot lehetett vala tar-
tani.

„*Pantafeltől* *Wurzenig* vonta magát
viszszá ezen Generális: az ellenségnek te-
hát módja lett el foglalni *Tarvis* falvát,
azon úttal egyetemben, melyen kellett
menni a' *Gontroeul* Generális, és F. M.
L. *Bajalich* Tsapatjának, *Villach* felé.

„Hogy ezenn útat ismét vissza-nyer-
je *Károly* Fő-Hertzeg: parantsolatot kül-
dött *Gontroeul* Generálisnak, és *Bajalich*
F. M. L. nak, hogy nagy sietséggel *Tar-
vis*hoz előre-nyomúljanak, és támadják

meg ott az ellenséget. *Gontrocul* Generális, oly okossággal 's bátorsággal helyesítette a' reája bízott dolgot, hogy az ellenséget *Safniz* megé nyomta vízfőz, és ezen falunak el foglalása által, módot szolgáltatott a' Tartalék-Pattantyússágnak, hogy az ágyúival egygyütt Tarvison által takarodhatott."

„Mindazáltal más nap reggel vízfőzert az ellenség többed magával, 's megtámadta *Gontrocul* Generálisunkat, ki ámbar kisebb erővel vólt: még is mintegy délutánni két óráig tartotta magát *Safniz*-ban, a' meddig, egészfzen által takarodott Tarvisonn a' Tartalék-Pattantyússág: de minthogy se' F. M. L. *Bajalich*, se' *Gontrocul* Generális, idejénn segítségre nem érkeztek, 's az ellenség, délutánni négy óra tájbann két erőss Tsapatokkal tódulván nékie jobbról és balról, a' már különben is el gyengültt Korpusunknak, ismét meg-újította a' viadalt, és ebben, mind *Gontrocul* Generális, mind a' *Károly* Fő-Hertzeg' Generál-Adjutántja Gróf *Wratislaw* meg-sebesedtek: ily környülállásokban, kéntelenítettett *Gontrocul* Generális el hagyni *Safnizot* és vízfőz-vonni gyenge Korpusát, egy oly hathatós ellentállás után, mely néki, különös ditsősségére szolgál."

„Minekutánna a' Pantafeli szoross-járásonn által - rontott egyfzer az ellenség: *Károly* Fő Hertzeg tartozott változtatni a' maga szándékát, és már nem az ellenség' meg-támadásáról, hanem a' maga általmazásáról gondoskodni. Ehezképest, Hertzeg *Reusz* F. M. L. ot *St. Veithoz* rendelte, meg-hagyván neki, hogy egyfzers-mind a' *Judenburg* felé szolgáló utat is védelmezze. (*Judenburg*' Városa Felső-Sti-riában fekszik); és még *Kheim* F. M. L. ot is melléje rendelte *Reusz* Hertzegnek. *Mercandin* F. M. L. *Klagenfurtnál* maradt: hanem parantsolatja vólt, hogy valamely nagy viadalba ne ereszkedjék az ellenséggel: minekokaért Mártz. 29-dikén el vonta magát Ő is *St. Veithoz*.“

„*Seckendorf* Generálisunk, a' Száva bal partján feküdt Mártz. 28-dikánn, 's az Előlvígyázói *Laybach* előtt állották.“

„Seregünk, a' *St. Veitnél* való fekvése által viszszá nem tartóztathatta az ellenséget, a' *Villachi* és *Klagenfurti* átakonn, 's még ezek között a' hegyeken is több helyeken való előre-nyomulásbann. Ezt látván *Károly* Fő Hertzeg, a' Sereg' hátul-járó részét (az *Arriérgárdát*) hagyta *St. Veitnél* *Brady* Generális' kormányozása alatt: magát pedig a' Sereget *Hohenfeld-nél* szállította, egymáshoz igen közel lévő

quártélyokba, 's ott várja, a' még el nem érkezett segítségeket és pótlásokat. *Brady* Generális' segítségére, közel állította hozzá *Mittrowszky* és *Lindenau* Generálisokat, a' magok Brigádáikkal.

Tirolisról, a' mely Tudósításokat közöl a' Bétsi Újság, nem terjednek tovább Mártz. 30-dikánál, 's ide megy ki a' summájok: „*Kerpen* F. M. L. kormányozása alatt Tirolisban lévő Seregofztályunk, minekutánna az Előlvígyázói, helyjeikről elnyomattattak volna az ellenség által Mártz. 26-dikán: *Brixén* és *Inspruck* között igen derék tanyán telepedett meg *Sterzingnél*, 's *Kerpen* F. M. L. a' leg-hathatósabb védelmet ígerte maga részéről, de egyförsz mind kívánta, hogy a' Lakosok, a' nékiek ki-mutatandó völgyeket, és hegyi szoross bé-járásokat állhatatos bátorsággal őltalmazzák. Ezen buzdítására F. M. L. *Kerpennek*, szintűgy förti a' sok Nép hozzá, mindenféle fegyverekkel, buzgóann ajánlván hív szolgálatját a' Háza' őltalmára. — Gróf *Lehrbach*, a' ki, Ts. K. Udvari Kommisszárius Tirolisban, az őltahonn maradó Lakosokat arra serkentette, hogy a' Házáért hartzoló Rokonaik' számára, szakadatlanúl szállítsák a' puskaport, golyóbist 's eleséget, Serkentő-Irását így fejezte be:

„Jó szívű, hív, vitéz Tirolisiak! telyesítsetek, a' minek telyesítésére önnön szívetek indít benneteket, legyetek egy-szersmind engedelmesek a' Tisztviselők eránt, tsendesség és rend uralkodjék közöttetek; mert az ellenkező tselekedetek, nem tsak nem segítenek a' Közjónn; hanem még inkább nevelik a' gonofzt.“

A' Papokhoz és Tábori-Káplánokhoz is intéződött Mártz- 28-dikánn egy Buzdító-parantsolat, melynek értelme ez:

„A' hív, vitéz Tirolisiak, Religiójokhoz, jó Fejedelmekhez 's Hazájokhoz vonzó szeretetjeből ki indulnak önként mind egygyütt az ellenség ellen. Mivel pedig egy ily tselekedetre nézve nintsen semmi szükségesebb, mint az Istenbe vetett, és az Elöljárókhöz való bizodalom, a' tsendesség, rend, és a' Felsőbbek eránt való engedelmesség: ez okonn, minden Lelki-Páfztoroknak, 's az egész Papságnak erőssönn szívére köttettetik, 's parantsoltatik, hogy ne tsak prédikációikbann, hanem minden más alkalmatossággal is, az Istenbe és az Elöljárókhöz való bizodalmat, a' Katonassággal való egyetértést 's egymás-betsülést, minden háborúságnak, rendetlenségeknek 's engedetlenségnek el távoztatását, egészsz hathatóssággal és minden lehetséges okokkal úgy terjeszszék a' Nép' eleibe, mint annyival el múlhatatlanabb köte-

lességet, a' mennyivel bizonyosabb az, hogy ha ellenkezőképpen viselné magát: úgy az Isten meg-vonná a' maga segedel-mét, nevedkedne a' zürzavar, és a' vesze-delem nem csak meg nem gátolódnék, ha-nem még nagyobbodna szüntelenül a' Ha-za' romlására; és el törölhetetlen gyalá-zatjára válna a' kedves Hazának, ha a' Polgári között, egy ily időpontban, nyug-hatatlanok, engedetlenek, sőt zabolátla-nok találtatnának; és ez az együtt való ki-indulás, nem a' Haza' óltalmára szolgál; hanem pártütés válna belőle.

A' Német Birodalom' hadi kasszájá-ba, 8688 for. 48 xr. ment bé Februá rius Hónapban, mely summát, *Hohenzollern, Gerolseck, Königseck, Rothenfels, Schwarz-burg, Sondershausen és Fürstenberg* nevű Rende k adták bé abba, Februá rius' vég-i vel 43,795 for. 1 xr. vólt a' Kasszábann.

Hoche Fr. Vezér *Bonn*bann is állított fel egy Kommissziót öt Tagokból, a' Mo-guntziai, Kolóniai. Trevíri, Bergi, Julia-cumi, 's a' Móza, Rajna, és a' Fr. Res-publika constitutionális határai között fek-vő minden egyéb el nyert Tartományok-ra nézve. Valamennyi Frantzia Tisztvi-selők vóltak ezen Tartományokban Mártz. 21-dikéig, tartoznak számot adni az emlí-tett Kommissziónak, hivataljok' folytatá-

sáról. Az előbbeni adózás' módja is vizsgálta állíttatott ezen Tartományokban a' régi Tisztviselőkkel együtt, hanem a' hadi költségekre nézve, egy 3-ad részfél tsak ugyan többet kíván a' Fr. Respublika, mint volt az előbbeni rendes adó. Azok a' jószágok, melyek annakelőtte a' Fejedelmek' sajátjai voltak ezen Tartományokban, árendába adatnak a' Fr. Respublika' számára. A' Papi-Társaságok és Személyek, átvethetik, ha akarják ezen Tartományokban a' magok jószágait: de a' jövedelemből tsak egy harmadrész hagyatik meg ö nékiek, két harmad rész pedig a' Fr. Respublikáé. Az adó egyformán osztatik fel minden Lakosok között, melyet a' ki kész-pénzül fizet le: 2 procentó jutalmat kap: ha pedig 1-30 Május előtt lefizeti: száztól négyet. Ha naturálékban fizetődik az adó: úgy, egy mázsa búzával veszi a' Fr. Respublika, tíz líverbenn; más gabona mázsáját, 7 líverbenn; egy font friss marha-húst 5 szólbann. A' közönséges Tifztségek' folytatásához megkívántó költségek' fundusául, vethetnek ki töldelek-taksát is a' Tisztviselők: de úgy hogy e' részben ne essék több egy Lakosra, 1 lív. nél.

Spanyol-Országból *Bayonnei* magános Levelek írják, hogy a' Sz. Háromságról neveztelett fő hajója is a' Spanyol Hajós-

seregnek, melyet meg vert *Jervis* Anglus Admirális, az Anglusok' kezébe esett. A' mint t. i. vontatták volna két Sp. Fregátok ezen igen meg-romlott nagy alkotmányt *Cádiz* felé, kénytelenítettek az ellenkező nagy szél miatt, bé állani egy hideg Kikötőhelybe, mely, közel esik *Cádiz*hoz. Mihelyt tsendesedett a' szél: mindjárt ki akartak onnét indulni, 's folytatni útjokat *Cádiz* felé. Azonban rajtok hajtának 4 Anglus Fregátok, 's el hirtöztek, a' vitorláitól és árbotzfáitól meg-fosztatott, következésképpen magától többé nem mehetett 130 ágyús hajót. Az ezen hajón el esett Vitézek között egy volt Kiköltözött Frantzia Márchio *d' Amblimont*. Többen is vesztették el életüket a' Spanyol hajókon szolgált Fr. Kiköltöztek között, kikről azt hiszi a' Fr. Ifjabbik Törvényhozó Tanács Tagja, és a' *Sentinelle* nevű Párisi Újság' Írója *Louvet*, hogy önként keresték magoknak a' halált, csak hogy az által eszközei lehessenek az Anglusok' győzedelmének. Ily értelemben láttatik lenni a' *Redacteur* (Direktoriális Újság) Írója is, mint meg-tetszik az itt következő Előadásából:

„Az Anglusok, ezen Századbéli leg-nevezetesebb győdelmek között valónak hirdetik azt a' tengeri ütközetet, melyben *Jervis* Admirális meg-támadván 15 líueai

hajókkal egy Spanyol Hajóssereget, a mely, 27 lineai hajókból állott, el nyert négyet belőlök. Mi ditsőség származhatik egy oly szerentséből, melyet a' legnyilvánvalóbb árulás készített? A' legújabb *Mádriti* Levelekből, melyek, 3-dik Mártz. tól fogva 5-dikig terjednek, ki-tet-szik, hogy a' Spanyol Sereg egészfzen megtsalattatott azonn Fregátok' Kapitányaiak által, kik el valának küldve, az Ánglus Sereg' fel-kérésére, mert ezek, akkorra halasztották az Ánglus Sereg' közelgetéséről való híradást, midőn már késő volt lineába állani a' Sp. Seregnek.

(Más Tudósítások azzal mentik a' Sp. Fregátok' Kapitányait, hogy ők a' nagy ködben az Ánglus Sereget nem egyébként tartották, hanem azon Angl. Kalmár Hajóssereg' maradványának, a' melyből egynehány napokkal az előtt hat hajót fogtak el a' Spanyolok)

„Egy része a' Sp. Hajóknak — *így folytatja a' maga Előadását a' Redacteur* — Fr. Kiköltözttek által vezéreltetvén, félre hagyta magát vitetni a' szél által, a' láttatott kész akartva el szakadni a' több hajóktól, mely tsalárdság által úgy megoszlott a' Spanyol erő; hogy nagyobb lett valósággal az Ánglusok' ereje, mint volt az, a' mely ellen kellett nekik tusakodni.

Resistance és *Constance* nevű Francia Fregátokat, el nyertek *Brest* előtt, *Fiorenzó* és *la Nimphe* nevű két Angl. Fregátok.

Magyar - Ország.

Szikszóról Ápr. 1-ső napján: — „Ide két mértföldnyire fekvő *Szántó* nevezetű Mező Városban Mártz. 22-dikén tűz támadott, és a' nagy szélvész miatt 210 Házak lettek lángok' prédáivá. Mártz. 24-dikénn ismét gyúladás volt, de ezt leg-ottan megoltották. Mártz. 26-dikánn újjonnan oly erőt vett a' tűz, hogy 400-nál több házak temettettek hamuba, és alig maradt meg egynehány ház, a' melyet a' tűz el nem prédált volna. *Újjhely* felől is azt beszélik, hogy úgy el égett, hogy hat háznál alig maradt meg több épségben. Hogy *Liszka* is ily szerentsétlenül járt, úgy hirdetik. *Tomorón*, *Kupán*, *Látzon*, *Dádán*, 's más több helyeken is szörnyű károkat okozott a' tűz. *Bódva* nevezetű helységben pedig már kilentzfizer volt gyúladás, de mindenkor eleit vévén, mészfzire nem botsátották. *Kassán* is a' Hostáton 12 ház meg-égett. *Szántón* azoknak az egynehány házaknak, a' melyek meg nem égtek, a' tetejét le-bontották, hogy a' tűz azt is meg ne emészfze. Mivel mindenkor rettentő nagy szélben ütött vala ki

a' tűz, még az útszákra ki-hordott holmits-
kéjek is az embereknek ösfze-égett, és
a' vizet hordó szekerek is. Sok a' szél nál-
lunk, az is hideg, mely miatt keveset le-
hetett még a' szőlőkben munkálkodni. —
A' sok Recrutákat majd mindennap szállít-
ják le a' felsőbb Vármegyékről ezenn ke-
resztül Pest felé, hol 300, hol 400, hol
500-akat.

* * * * *

*Trentsén Vármegyében Trentsén Vá-
rosához közel Teplitz nevezetű Helység-
ben fekvő Fördő-Bányájánál Illexházi Gróf-
nak, hogy annál jobb alkalmatosságok le-
hessen az oda szándékozó Uraságoknak:
lehet előre is rendelést tenni Böhm András
Vendégfogadónál, mind szállás; mind fő-
löstököm, kávé tsokoládé; mind ebéd
vatsora eránt, akár különösen, akár más
Vendégek' társaságában tetszik enni. Fris-
sító italokkal is szolgál örömet Böhm
András Úr, 's egyéb mulatságokonn kívül
biliárdozni is lehet nálla. A' hozzá-betsá-
tandó Levelek így útasíttathatnak:*

par	{	Vienne, Presbourg, Tyrnau, Trentsin,
		A Teplitz,
		Caschau, Presbourg, Tyrnau, Trentsin,
		A Teplitz.
		Brünn, Presbourg, Tyrnau, Trentsin,
		A Teplitz.